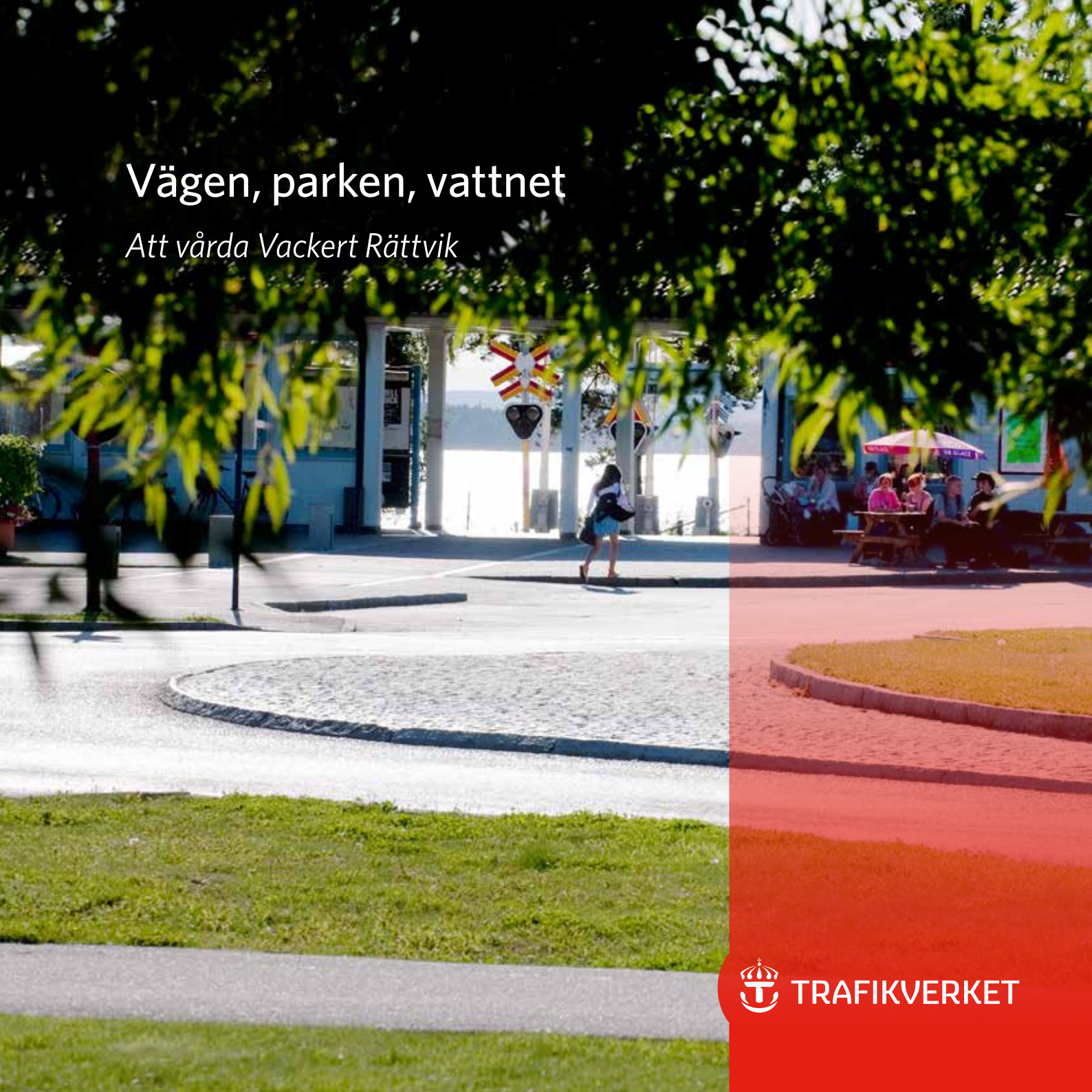

Vägen, parken, vattnet

Att vårda Vackert Rättvik

TRAFIKVERKET

"Det här är inget projekt där man kan säga att
nu är det klart, nu kan vi göra något annat.
Det pågår hela tiden."

Torbjörn Hellén, tidigare kanslichef Rättviks kommun

Samarbetet går vidare

Projekt Vackert Rättvik är det enastående resultatet av ett samarbete mellan dåvarande Banverket, Vägverket och Rättviks kommun. Detta forsknings- och utvecklingsprojekt pågick i närmare tio år, kostade totalt 80 miljoner kronor och engagerade några av landets främsta experter på trafikplanering, arkitektur, växtlighet och ljussättning.

Den bärande tanken i Projekt Vackert Rättvik är respekten för platsen, och att lokala förutsättningar får präglade infrastrukturens utformning och innehåll. Tack vare ett hängivet arbete av personer i kommunen, Banverket och Vägverket kunde projektet genomföras och centrala delar av samhället byggas om. En annan viktig förutsättning var Rättviksbarnas engagemang, den lokala förankringen var ständigt närvarande genom informationsmöten och diskussioner.

Nu är det vi som ska ta hand om resultatet och vårda det. Rättvik ska även i fortsättningen stolt kunna visas upp för omvärlden, locka genomresande att stanna samt bidra till trivselen för Rättviksbor och besökare. Vi ser fram emot ett fortsatt samarbete präglat av öppenhet, ansvar och omsorg om helheten. Med den här skriften har vi en gemensam kunskapsbas för en fortsatt klok förvaltning av Projekt Vackert Rättvik.

Ingemar Frej, regionchef Trafikverket

Anette Riesbeck, kommunalråd, Rättviks kommun

FOTO: ULF PALM

Innehåll

Utgångsläget	5
Målet	6
Utblickar	8
Gräsytor	10
Buskar och blommor	11
Träd	12
Vägar	14
Resecentrum och Torget	16
Belysning	18
Skyltar, utrustning, färgsättning	20
Ansvarsfrågor	21
Förändring och utveckling	22

Utgångsläget: rörigt, fult och farligt

1983 flyttades riksvägen till sitt nuvarande läge. Tidigare gick den rakt genom samhällets centrum, precis som i många andra tätorter. När en ständigt ökande genomfartstrafik skulle samsas med affärsbesökare, turister med flera uppstod problem för alla.

Samtidigt som den nya förbifarten öppnades för trafik stängdes möjligheten för rättviksbor och besökare att ta sig den mest självklara vägen från samhället till Siljan; genom portalen i stationsbyggnaden och ut på Långbryggan. I stället hänvisades fotgängarna till en järnvägsövergång flera hundra meter längre bort.

Den nya lösningen skulle vara mer trafiksäker, men så blev det inte. Invånare i Rättvik och tillfälliga besökare fortsatte nämligen gå närmaste vägen ner till sjön – tvärs över järnvägsspåren, genom ständigt sönderklippta stängsel.

Inte heller för genomfartstrafiken var lösningen särskilt lyckad. Att vägen gick mellan Siljans strand och ett levande centrum var svårt att upptäcka. I stället färdades man längs baksidan av affärshusen, i en skog av skyltar, sly, trafikljus och belysningsstolpar.

Kontrasten gentemot den vackra utsikten från Söderås – porten till Rättvik söderifrån – var total.

FOTO: HENRIK HANSSON

Flera tusen personer besöker området nere vid Siljan en vacker sommar dag. Nu kan de gå över en säker plankorsning, men tidigare tog många den förbjudna vägen över järnvägsspåren.

FOTO: LEIF FORSLUND

FOTO: LEIF FORSLUND

Rättviks genomfart före ombyggnaden. Skogen av skyltar, flaggor och olika sorters belysningsstolpar gav ett rörigt intryck.

FOTO: ULF PALM

FOTO: ULF PALM

FOTO: ULF PALM

Trafikanter på genomresa ska se att de kommit till ett samhälle där människor trivs och har gjort fint omkring sig.

Målet: en välordnad, vacker helhet

Inte många tätorter har en så spektakulär entré som Rättvik; från höjden i Söderås öppnar sig utsikten över Siljan, med blånande berg i fonden, kyrkan på udden och den 628 meter långa bryggan som leder rakt ut från hjärtat av samhället.

Projekt Vackert Rättvik kom till för att göra den skönheten rättvisa. Tanken är att det krävs lugn, ordning och reda för att balansera dramatiken i det omgivande landskapet. Lugn, ordning och reda är också nyckelord för att skapa en trafiksituation som fungerar för alla typer av trafikanter.

Väg i park

Den bärande idén är ”väg i park”. Överblickbarhet, tillgänglighet och visuellt lugn har stått i fokus. Utformningen ska förstärka karaktären av tallmo och lyfta fram vackra byggnader längs genomfarten samt utsikten mot Siljan.

Tallarna – både gamla och nyplanterade – står på ett plant ”golv” av gräs och hårdgjorda ytor. ”Golv” och de höga tallkronorna skapar god sikt och tillåter fria utblickar. De talldungar som planterats i Projekt Vackert Rättvik ska på sikt gallras för att utvecklas till solitärträd, som de gamla jättarna vi ser idag.

Tallmon är en naturlig utgångspunkt, typisk för Rättvik. Den öppna karaktären gör det lätt både att orientera sig och att uppfatta hur de olika delarna hänger ihop.

Torget möter Långbryggan

Torget med den nya fontänen blev inte bara en ny, populär samlingsplats och en startpunkt för stråket ut på Långbryggan. Det förstärker också intrycket av att man vistas i samhällets finrum, där lugnet råder och hastigheten ska vara låg.

Torget läge mellan två affärsstråk innebär att det också har en annan viktig funktion: att knyta ihop samhällets mest centrala områden till en helhet.

FOTO: ULF PALM

Stråket från centrum – genom stationsbyggnaden, över järnvägen – ut på Långbryggan blev kronan på verket i den stora ombyggnaden.

FOTO: ULF PALM

Ett nyckelord för konceptet "väg i park" är visuellt lugn. Ordning och reda gör att genomfarten i Rättvik fungerar väl för alla typer av trafikanter.

Fyra övergripande mål i Projekt Vackert Rättvik

Tidigt sattes fyra övergripande mål upp för projektet. Det här är vad som gjordes för att uppnå dem, i kort sammanfattning:

Ett vackert Rättvik – skönhet för invånare och trafikanter.

Åtgärder: Rensa i florán av skyltar, stolpar och buskar. Skapa ordning och reda, och en utformning som är tålig och lättskött.

Ett tydligt Rättvik – identitet som stannar i minnet.

Åtgärder: Förstärka karaktären av tallmo, lyfta fram Långbryggan och vackra byggnader vid sidan av vägen.

Ett säkert Rättvik – trygghet för fotgängare, cyklister och bilister.

Åtgärder: Öka tillgängligheten på de oskyddade trafikanternas villkor, utan att försämma nämnvärt för bilister.

Rättvik vid Siljan – självklara passager mellan centrum och Siljan.

Åtgärder: Öppna stråket över väg och järnväg till Långbryggan. Förstärka Torgets funktion som startpunkt och samlingsplats. Öppna utblickar mot Siljan.

Utblickar

Röjning & gallring

Varje år:

Slå högre gräs, rensa ogräs och røj sly.

Vartannat år:

Ta bort nedhängande grenar som begränsar utblickarna.

Vart femte år:

Ta bort buskar och träd som stör genomsikten.

Allmänt:

Tallar fälls endast om de utgör en säkerhetsrisk – och i så fall omgående.

Träd som hindrar genomsikt kan också stammas upp. Åtgärden anpassas efter artens växtsätt och förutsättningar.

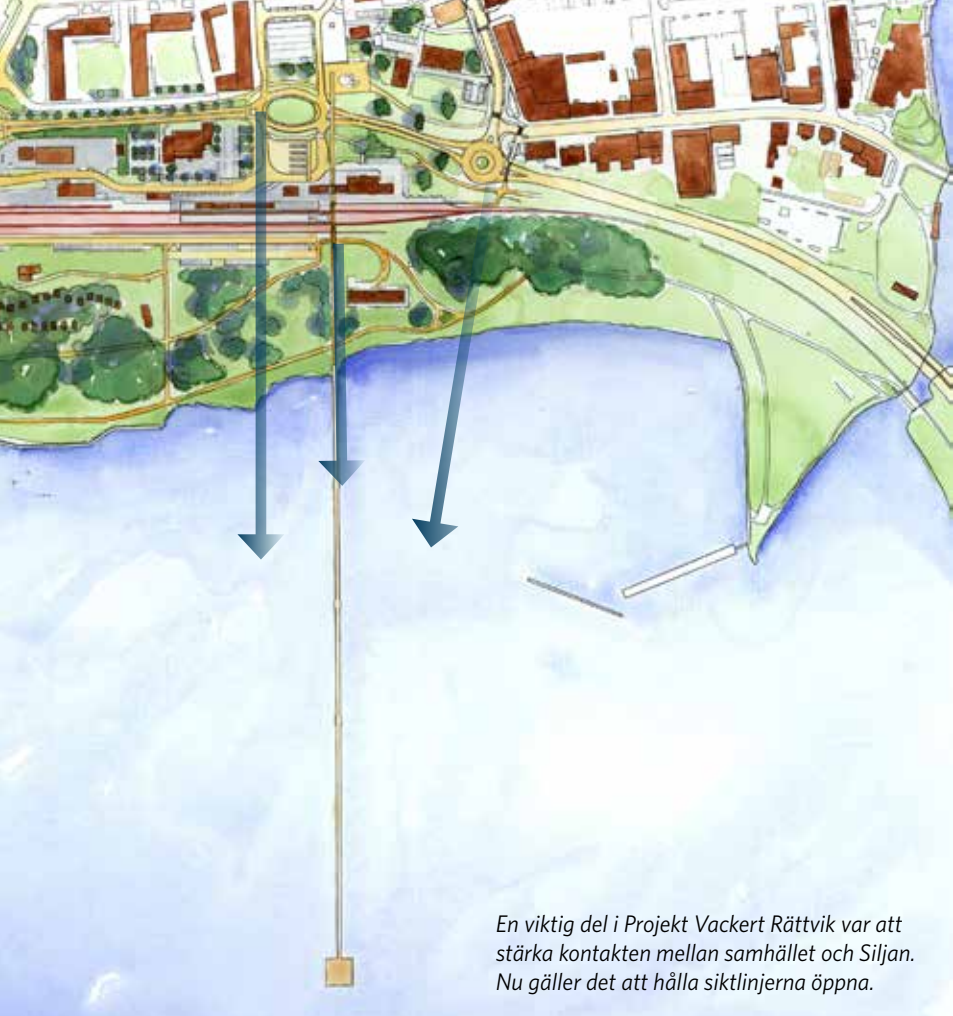
Ett av de fyra övergripande målen med projektet var *Rättvik vid Siljan*. Det handlade bland annat om att skapa utblickar. Buskage och sly togs bort, och träd nyplanterades.

I samarbete med företrädare för campingen och markägare längs sträckan öster om Enån gjordes också andra insatser för att bevara och utveckla utsikten mot sjön.

Nu gäller det att hålla liv i de ambitionerna.

Området längs stranden

Växtligheten längs stranden ska hållas efter, för att inte skymma utblickarna mot Siljan. Samtidigt behövs en del buskage som insynsskydd för badande och för att binda sanden så den inte blåser

KARTA: JONAS BERGLUND / NIVÅ

En viktig del i Projekt Vackert Rättvik var att stärka kontakten mellan samhället och Siljan. Nu gäller det att hålla siktlinjerna öppna.

omkring. Spara i första hand buskar med prydnadsvärde, till exempel nypon.

Tallarna på stranden är en viktig del av genomfartens karaktär. Om de skymmer sikten mot Siljan kan träden stamkvistas.

Utsikten från Söderås

Utsikten över Siljan längs sträckan från Söderås till Enån är en turistattraktion i sig. Detta panorama förutsätter ett öppet, välkomnande landskap som visar upp Siljansbygdens stora skönhetsvärden.

Här är det nödvändigt att komma överens med markägarna om slåtter och slyröjning, så att inte utblickarna växer igen.

Tankar

Kontakten med Siljan är viktig, både för boende och genomresande. Utblickar mot sjön ökar samhällets attraktivitet.

Störst möjlighet att skapa obrutna siktlinjer finns från övergångsställen och rondeller. Det är också där människor i allmänhet har tillfälle att lyfta blicken.

Åtgärder

Röjning och gallring ska göras regelbundet för att hålla siktlinjerna öppna. Se tidsplan på motstående sida.

De klippta gräsyrtorna i området längs stranden utökas mot järnvägsstaketet. På sikt ska ingen slyröjning behövas här.

Strandskoningen väster om Långbryggan förstärks kontinuerligt för att bevara nuvarande strandlinje.

Vid förändringar som rör campingområdet – tänk på hur byggnader, husbilar etc placeras så att inte utblickarna från samhället mot Siljan skymms i onödan.

Tankar

Kortklippt gräs bildar plana, enhetliga ytor med tydliga gränser.

Om gräset får växa högt försvinner intrycket av golv, som är så viktigt för hela områdets utformning.

Åtgärder

Håll rondeller och angränsande gräsytor rena från skräp, tillfälliga reklaminstallationer och andra inslag som stör intrycket av en plan, ren yta.

Klipp gräset i rondeller och i gräsytor längs gångvägen och riksvägen när det når en höjd av 7-8 cm.

Vid gräsklippning ska trädstammarna ha en fredad zon om 0,5 meter närmast stammen.

Håll efter ogräs och annan oönskad vegetation.

Slitna och skadade gräsytor ska återställas. Stora ojämnheter jämnas ut och partier med bar jord sås igen.

FOTO: ULF PALM

Kortklippt gräs bildar ett golv som håller samman hela genomfarten.

Gräsytor

Gräsytor längs vägen och i rondellerna hålls kortklippta. Både för att det ser prydligt ut – vilket är grunden för väg i park-konceptet – och för att underlätta skötseln. Om gräset får växa sig högt kan ogräs och sly vandra in, skräp fastnar och glasflaskor döljs.

Även längs stranden ska större delen av gräsytorerna hållas kortklippta.

Den gräsfröblandning som användes i projektet, Weibulls 839858 Solbacka, är anpassad för naturområden och innehåller 77 procent rödsvingel, 20 procent hårdsvingel och 3 procent rödven.

Konstgjorda material, som plastgräs, hör inte hemma i en miljö som så tydligt har naturen som förebild.

Buskar och blommor

Buskage finns framför allt som avskärmning, mot parkeringsplatser eller verksamhetsområden. I övrigt har principen att bevara öppenheten och karaktären med träd i gräs fått råda.

Ett par buskarter, som klarar sig i vägnära miljöer och är anpassade för traktens klimat, rekommenderades i gestaltungsprogrammet för Projekt Vackert Rättvik: *skärmtry* (*Lonicera involucrata* 'Malmberget') och *getris* (*Diervilla lonicera*). Även några andra arter används, såsom *björkbladsspirea* (*Spiraea betulifolia*).

Långrabatten

Långrabatten, som bildar gräns mellan verksamhetsområdet och riksvägen, är byggd av specialritade betongelement. De är också behandlade mot klotter.

Rabatten skapades för att stärka genomfartens gröna karaktär. Den ska skärma av vägrummet från de stora asfaltsyorna vid sidan av vägen. Utan en tydlig gräns läser ögat gärna ihop ytorna, och trafikantens fokus splittras.

Ursprungligen var rabatten tänkt som buskplantering, men i stället planterades perenner. Under flera år var Långrabatten ett uppskattat smycke. När skötselinsatserna minskade av ekonomiska skäl vandrade ogräs in. Under 2013 har kommunen tagit fram ett förslag till upprustning, där både buskar och perenner används.

FOTO: KARIN WENNERMARK

Perenner lyste upp Långrabatten 2007. När skötseln minskade tog ogräset över.

Tankar

Buskage används för att skärma av, till exempel mot parkeringar eller verksamhetsområden.

Blomsterplanteringar koncentreras till torgytan vid fontänen, platsen framför Kommunhuset och Långrabatten.

Långrabatten ska skärma av vägrummet från de stora asfaltsyorna vid sidan av vägen. Buskar ger bäst rumsverkan, dessutom hela året.

Åtgärder

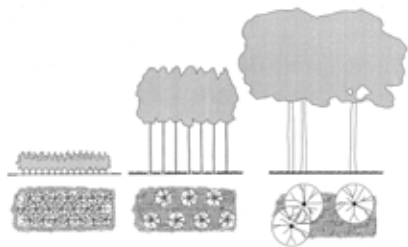
Håll efter buskagen, men formklipp inte. Beskränning ska göras så att det stämmer med artens växtsätt.

Välj någon av de arter som redan finns vid eventuella kompletteringar.

Väg in skötselnivå och förhållandena under Classic Car Week vid valet av vegetation i Långrabatten.

Snö och is får inte läggas upp i Långrabatten.

Träd

Tallarna var cirka 2,5 meter höga när de planterades år 2000. Inte förrän träden nått en höjd av cirka 10 meter är det dags för den första större gallringen.

Skiss ur gestaltningsprogrammet.

FOTO: THORSTEN ALM

Tallarna står tätt för att de framför allt ska växa på höjden. Några av dem ska till slut bli lika ståtliga som exemplaren på andra sidan vägen. Bild från 2007.

FOTO: SWECO

En rad av skogslönnar förtydligar vägrummet.

Tallar

Grupper av ungtallar planterades i grönområdet vid Kommunhuset, för att förstärka tallmocaraktären. De ska gallras successivt under en lång följd av år, så att välväxta solitärträd skapas.

Tallarna kommer från utvalda marker i Rättvikstrakten, och en metodik för flyttning, plantering och etablering av dem utvecklades av Tomas Lagerström, forskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet.

Tre olika sätt användes och utvärderades: direktflytt, preparering på växtplatsen och preparering i plantskola. Metodiken finns beskriven i en särskild PM från år 2000.

Tallarna var 2–2,5 meter höga när de planterades. Det är viktigt att träden står tätt, för att växa på höjden i stället för på bredden tills de kommit upp i den höjd där kronan ska vara.

Lönnar

En rad av skogslönnar (*Acer plantanoides* E) planterades längs genomfarten för att förstärka gränserna mellan olika landskapsrum.

Tanken var att användning av vägsalt skulle undvikas på sträckan genom samhället, eller att träden skulle förses med skydd mot vägsalt. Så har det inte blivit, vilket gjort att en del träd idag har saltskador.

FOTO: KARIN WENNERMARK

Lönnar som skadats av vägsalt, södra infarten i juni 2013. De här träden är bortom räddning.

Tankar

Tallmon är ett av Rättviks karaktärsdrag. Högre tallar på ett golv av kortklippt gräs skapar en öppen och tillgänglig miljö.

Tallplanteringarna är formade så att sikten mot Siljan ska skymmas så litet som möjligt.

Trädraderna vid sidan av vägen ramar in vägrummet och förstärker det gröna intrycket utan att skymma sikten.

Åtgärder

Sträckorna där det står träd får inte användas som snöupplag.

Riktlinjer för vård av lönnar och tallar finns i en analys gjord av experten Tomas Lagerström, augusti 2013. Dokumentet finns tillgängligt hos ansvariga inom Trafikverket och Rättviks kommun.

Lönnar och tallar representerar ett stort värde, och det är viktigt att de utvecklas väl. Träden bör besiktigas av expert (arborist eller motsvarande) som med 3–4 års mellanrum bedömer kondition och behov av åtgärder.

FOTO: SWECO

Ett visst inslag av ogräs i stenläggning är acceptabelt, men ...

FOTO: SWECO

... inte när det gått så långt att ytan ser ovårdad ut.

Vägar

En viktig princip för utformningen av väg och cirkulationsplatser är att blicken inte ska "fastna" vid vägen. Vägmiljön ska vara enkel att uppfatta, så att trafikanten ska kunna uppleva närheten till samhället och Siljan utan avkall på trafiksäkerheten.

Rondellerna är gräsklädda, utan utsmyckningar som skulle skymma sikten och dra blickarna till sig. Den lågmälda utformningen, med en försiktigt välvd gräsyta, är ett medvetet val och en viktig del i helheten.

Trafikmålning används i minimal omfattning. I stället finns andra sätt att ge trafikanterna visuell ledning, som samtidigt tillför något till miljön. Gatstensfriserna kring rondellerna och den stenlagda mittremsan på riksvägen i den centrala delen är några exempel.

Materialen är enkla, med betong som ett återkommande inslag och med stor omsorg lagd vid detaljutformningen.

FOTO: THORSTEN ALM

Olika typer av markmaterial fyller inte bara en estetisk funktion. Stenläggningen är också till hjälp för personer med funktionshinder.

FOTO: THORSTEN ALM

I de yttre delarna av genomfarten är mittremsa och sidoområden belagda med kullersten. Längre in mot centrum, och runt rondellerna, är beläggningen smågatsten.

FOTO: ULF PALM

Längs Siljans strand, mellan Enån och kyrkogården, ska det finnas möjlighet att ta sig fram på en enkel gångväg, som bitvis kan utgöras av sandstrand eller kortklippt gräs.

Tankar

Visuellt lugn, ordning och reda är grunden. Rondellytornas enkla form är ett medvetet konstnärligt grepp.

Markmaterialen är få och används konsekvent för att visa vad som är riksväg, gator, gång- och cykelvägar, parkeringsplatser etc.

Skarpa gränser mellan olika ytor underlättar för personer med funktionshinder.

Åtgärder

Ogräs i hårdgjorda ytor ska hållas efter.

Lappning och lagning görs med samma material som det befintliga.

Eventuella nytillskott ska följa det system för markbehandling som anges i gestaltungsprogrammet.

Rondellerna hålls fria från utsmyckning.

Trafikmålning undviks på vägen genom samhället och i cirkulationsplatserna, inklusive anslutande gator och vägar.

FOTO: THORSTEN ALM

Älvdalsporfyr som vältats in i asfalten ger Torget en röd färgton.

FOTO: LEIF FORSLUND

Markbehandling och belysningsstolpar visar vägen till bussen.

FOTO: THORSTEN ALM

Perrongerna har släta grå betongplattor, och plattformstaket följer Vackert Rättviks utformningsprinciper.

Resecentrum och Torget

Inom Projekt Vackert Rättvik samordnades järnvägsstationen och busstationen till ett resecentrum, där omstigning kan ske på ett enkelt sätt.

I gestaltungsprogrammen för Vackert Rättvik sägs att gående och cyklister ska ges god tillgänglighet till järnvägsstationen, turistbyrån, bussterminalen, butiksstråken och stranden via säkra och trygga förbindelser från omgivande bebyggelse och parkeringsanläggningar.

Barns, äldres, rörelsehindrades och synskadades särskilda behov ska tillgodoses. Kollektivtrafikens resenärer ska ges goda möjligheter att byta mellan olika trafikmedel. Bilar ska ges god framkomlighet med hög säkerhet längs riksvägen. Varutransporter och annan nyttotrafik ska ha lätt att ta sig fram. Parkeringsanläggningar ska vara tydliga och lätt tillgängliga.

Materialval

Markmaterialen är i huvudsak asfalt och betong, men med högre detaljeringsgrad och mer varierad färgskala än i väganläggningen.

Planteringsgropar i hårdgjorda ytor har kant av storgatsten och är avgrusade med singel av röd älvdalsporfyr.

FOTO: ULF PALM

FOTO: ULF PALM

Gångvägen i Långbryggans förlängning är gjord av specialritade betongelement som påminner om plankor. Övriga gång- och cykelvägar har vanlig asfalt.

FOTO: SWECO

Sträckmetallräcket vid järnvägsstationen är genomsiktligt och grönt för att smälta in i miljön och inte hindra utblickar. Samtidigt ger det hög säkerhet för dem som vistas i järnvägsmiljön.

FOTO: SWECO

Stödmur vid långtidsparkeringen, där belysning och motorvärmare integrerats i betongmuren för att undvika stolpar som sticker upp.

Tankar

Tillgänglighet och tydlighet är nyckelorden för både Torget och Resecentrum.

Enkla markmaterial, med tydliga gränser, hjälper besökare och resenärer att orientera sig på ett säkert sätt.

Åtgärder

Vid varje förändring som görs i och kring Resecentrum och Torget måste tillgängligheten för gående, cyklister och personer med funktionshinder beaktas särskilt.

Ogräs i hårdgjorda ytor hålls efter.

Lagningar och eventuella kompletteringar ska alltid göras med material av samma slag.

FOTO: ULF PALM

*Gångvägen från Långbryggan till centrum: Special-
ritad pollarbelysning.*

FOTO: ULF PALM

Lokalgator samt gång- och cykelvägar: Thorn Lilla Victoria.

FOTO: ULF PALM

*Fasadbelysning av byggnader och ljussättning av särskilda platser vid sidan av vägen skapar rumskänsla och gör Rättvik vackert även
i mörker. Fler platser kan belysas på liknande sätt.*

FOTO: ULF PALM

Belysning

Belysningen arrangeras så att den underlättar orientering inom området, skapar en miljö som upplevs som trygg och behaglig under dygnets mörka del och betonar Långbryggans förlängning till Torget.

Vägbelysningen har högre stolpar längre ut från tätorten och lägre närmare tätorten. Längs bilvägen i centrum finns inga belysningsstolpar, i stället belyses gång- och cykelvägarna. Vissa byggnader har fasadbelysning.

Avsikten är att bilisterna tydligare ska uppfatta samhället och sakta ned, att ge gång- och cykeltrafikanterna en trafiksäker miljö samt att minska riksvägens dominans. Belysningen ska även förstärka kontakten mellan samhället och Siljan nattetid.

Belysningen ska vara energisnål samt enkel och billig att underhålla. Armaturtyperna är få och ges en entydig användning som förstärker projektets intentioner av öppenhet, ordning och reda även dagtid.

Valet av ljuskälla behöver inte följa gestaltningsprogrammet; nya energisnålare produkter utvecklas hela tiden. Dock är det viktigt att inte försämra kvaliteten när det gäller till exempel färgåtergivning och ljuskomfort.

FOTO: THORSTEN ALM

Riksvägen: Thorn Victor. Stolphöjden trappas successivt ner mot centrum.

Tankar

I de mest centrala delarna av samhället saknas belysning på riksvägen. Där räcker det med bilarnas egna strålkastare.

I stället belyses gång- och cykelvägar, övergångsställen, stråket mot Långbryggan samt vackra platser och byggnader vid sidan av vägen.

Armaturerna följer ett konsekvent system, med högre belysningsstolpar i utkanten av genomfarten.

Åtgärder

Lutande stolpar och pollare rätas upp.

Belysningspollarna i Långbryggans förlängning ska hållas fria från skräp som skymmer ljuskällan.

De stolpar och armaturer som används i dag (2013) ska vara utgångspunkt för kompletteringar. Samma typ och fabrikat ska användas.

Använd samma ljuskälla i alla belysningsstolpar/pollare längs en vägsträcka, så att intrycket blir enhetligt.

Tankar

Visuellt lugn, ordning och reda är grunden.

Rättviks centrum bjuder i första hand in till besök med en välkomnande och tilltalande miljö, inte genom skyltar.

Omsorg om detaljerna genomsyrar hela Projekt Vackert Rättvik. Det ska märkas också i val av produkter och kvaliteten på anläggningsarbeten.

Åtgärder

Skyltning begränsas till det nödvändiga.

All utrustning ska vara hel och i gott skick. Klotter tas bort inom en vecka.

När utrustning lagas, byts ut eller kompletteras – använd samma typ som den ursprungliga, och med samma färgsättning.

UV-skydd ska vara tillsatt i färgen. Annars bleks den snabbt.

Tänk på kvaliteten i produkter och utförande.

Skyltar, utrustning och färgsättning

En av de viktigaste förändringarna i Projekt Vackert Rättvik var en upprepning i skyltskogen. I gestaltungsprogrammet sägs att skyltningen ska begränsas till det som ger nödvändig information.

Skyltar inom området ska ges en enhetlig utformning som passar in i den omgivande miljön. Det gäller vägmärken, kommunens skyltar samt kommersiell skyltning. Vägmärken har reducerad storlek och skylthållarna, som sitter på vägbelysningens stolpar, har en enhetlig utformning. Evenemangsskytning styrs till de informationstavlor som finns vid alla infarter, någon kilometer före centrum.

Rättviks kommun har ett skyltprogram från år 2000, med regler för skyltning i tätorten, och arbetar kontinuerligt med dessa frågor.

Färgsättning

Färgsättning ska följa kommunens praxis, som bygger på färgerna i Rättviksdräkten: dovt rött, dovt grönt samt ockra.

Belysningsstolparna längs genomfarten är målade i Rättviks-rött. Bänkar och andra gatumöbler målas i rött och grönt. Skylthållare målas i grönt, medan cykelställ, papperskorgar, trädskydd och räcken målas i svart. Ockra används i blomsterurnorna på Torget. Färgerna har följande beteckningar:

Rättviksrött: NCS S5040-Y90R glansvärde 50.

Rättviksgrönt: NCS S8005-B80G.

Bänkar och andra gatumöbler målas i rött och grönt.

FOTO: THORSTEN ALM

Kommunens välkomstschild, formgiven av Jerk Werkmäster, strax före riksvägens passage över Enån.

FOTO: SWECO

Ansvarsfrågor

En investering där parterna tillsammans satsat 80 miljoner kronor måste förvaltas så att dess värden bevaras. Den här skriften är tänkt som en vägledning i det arbetet.

Men för att det ska fungera bra krävs dessutom att ansvarsfördelningen är klar och tydlig och känd av alla som berörs. Det gäller dels fördelningen av ansvar mellan Trafikverket och Rättviks kommun, dels internt inom organisationerna och gentemot externa utförare.

Det konkreta arbetet bör diskuteras igenom med driftspersonal innan man skriver avtal eller handlingsprogram för driftfrågorna.

Principer för ansvarsfördelningen

De avtal som gäller 2013 tecknades 2008 och 2009 mellan kommunen och Banverket respektive Vägverket. Eftersom Trafikverket tagit över de båda tidigare verkens roll behöver nya avtal upprättas.

Nedanstående sammanfattar huvuddragen i de gamla avtalen.

- Vägverket/Trafikverket ansvarar för drift och underhåll av riksvägen. Kommunen ansvarar för drift och underhåll av övriga vägar och gator samt gång- och cykelvägar. Belysningen omfattas i princip av samma gränser.
- Vägverket/Trafikverket svarar för drift och underhåll av den västra vägs slänten mellan cirkulationsplats Vasagatan och cirkulationsplats Karlsvik. Söder därom ansvarar Vägverket/Trafikverket för slänterna på båda sidor av riksvägen.
- Kommunen ansvarar för drift och underhåll av alla gröna ytor kring riksvägen inklusive grönytorna i rondellerna. Kommunen ansvarar också för drift och underhåll av dekorationsbelysningen i rondellerna.
- Banområdet i Rättvik ska städas och röjas av Banverket/Trafikverket och kommunen i samarbete.

FOTO: ULF PALM

Kommunen ansvarar för drift och underhåll av alla grönytor i centrum, inklusive de i mitten av rondellerna. Belysningen följer samma gränser.

FOTO: THORSTEN ALM

Söder om Karlsviks rondellen är slänterna Trafikverkets ansvar. Likaså väster om riksvägen mellan Karlsvik och Vasagatan.

FOTO: ULF PALM

Banområdet röjs och städas av kommunen och Trafikverket gemensamt.

På www.vackertattvik.nu finns mer information om tankarna bakom projektet, dess olika etapper, gestaltungsprogram, andra publikationer med mera. Där finns också kontaktuppgifter till ansvariga inom projektet.

Förändring och utveckling

Projekt Vackert Rättvik är avslutat, men arbetet med att förvalta och utveckla området fortsätter.

Utformningen är skapad även med tanke på det; målet var en anläggning som är stark, tålig och lättskött. Den ska kunna svara mot utvecklingen i trafiksystemet och i Rättvik som samhälle.

Det gäller dock att vara vaksam, tänka en gång extra, när förändringsförslag kommer upp. Det gäller både väg- och järnvägsanläggningarna och den kvartersmark som berörs. Hur förhåller sig de nya förslagen till projektets grundidéer?

Kortsiktiga, till synes harmlösa förändringar kan lätt permanentas och följas av fler – en evenemangsskylt kan bli två, tre ... och snart är projektets grundtanke om ordning och reda, vägen i parken vid Siljan, som bortblåst.

Genom att fortsätta använda de principer som Projekt Vackert Rättvik bygger på förhindrar vi att den stora investering som gjordes, i tid, pengar och engagemang går förlorad.

Avtal behövs, men också personligt engagemang

Projekt Vackert Rättvik växte fram i samarbete mellan kommunen, Vägverket och Banverket (numera Trafikverket). Kontakten mellan dessa aktörer, och mellan olika delar av respektive organisation, måste hållas levande även när det nu handlar om förvaltning och utveckling.

Skriftliga avtal finns, men engagemanget är personbundet. Kontaktpersoner för Trafikverket och kommunen ska vara kända både för varandra och inom respektive organisation, så att skötselavtalen kan följas upp och akuta frågor stämmas av snabbt. Lika viktigt är att överlämning sker när kontaktpersoner byts ut.

Så kan det unika i projektet Vackert Rättvik föras vidare och hållas vid liv.

An aerial photograph of a coastal town in Sweden. The town is built on a peninsula and is surrounded by dense green forests. A large body of water, likely a bay or fjord, is visible to the left and in the background. A prominent church with a white steeple is situated on a small island in the water. The town's buildings are mostly multi-story houses with red roofs. The overall scene is peaceful and scenic, with mountains visible in the far distance under a clear sky.

Projekt Vackert Rättvik i omvärlden

- Nominerat till Sveriges Arkitekters Planpris 2004
- Arkitekturrådets designpris 2005
- Presenterat vid forskningskonferensen Transportation Research Board i Washington januari 2013, som ett av tre svenska exempel på framgångsrik trafikplanering.

Några ord på vägen

Rättviks genomfart och dess relation till omgivningarna är flerfaldigt prisbelönt. Nu vidtar arbetet med att underhålla och utveckla Projekt Vackert Rättvik.

I den här skriften sammanfattas de bärande tankarna bakom utformningen. Här finns också konkreta råd, avsedda som stöd i det vardagliga arbetet med att bevara och utveckla områdets kvaliteter.

Trafikverket, 781 89 Borlänge. Besöksadress: Röda vägen 1
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se

I samarbete med:

